

ESY **ti et o**

3/2004

ELÄKESÄÄTIÖYHDISTYKSEN JÄSENLEHTI

**Hajautettu työeläkejärjestelmä
-piristysruiske rahoitusmarkkinoille**

Nyt versoo VERSO

Uusi työkyvyttömyystekniikka

3/2004

Sisältö

3

Pääkirjoitus. Uusi kilpailulainsäädäntö.

4

Hajautettu työeläkejärjestelmä on piristysruiske rahoitusmarkkinoille.

7

Eläkekassa Tapio on nyt VERSO.

10

Työeläkeuudistus 2005.
Tutustu Eläkeviisas-pelliin.

11

Kalenterivarauksia eläkesäätiöiden ja -kassojen koulutustilaisuuksiin keväällä 2005.
ESY:n kotisivuilla uusi ilme.

12

Uusi työkyvyttömyystekniikka.

14

Syksyn 2004 koulutusten kuvasataa.

15

Tärkeitä lukuja vuodelle 2005.

ELÄKESÄÄTIÖYHDISTYS - ESY RY.

KALEVANKATU 13, 3. KERROS

00100 HELSINKI

PUH. (09) 687 7440

FAKSI (09) 6877 4440

SÄHKÖPOSTI: ETUNIMI.SUKUNIMI@ELAKESAATIOYHDISTYS.FI

WWW.ELAKESAATIOYHDISTYS.FI

ESYtieto

ELÄKESÄÄTIÖYHDISTYKSEN
JÄSENLEHTI

Julkaisija

ELÄKESÄÄTIÖYHDISTYS - ESY RY.
KALEVANKATU 13, 3. KERROS
00100 HELSINKI
PUH. (09) 687 7440
FAKSI (09) 6877 4440

Päätoimittaja

JOUKO BERGIUS

Toimitus

KEYPRESS OY
PUH. 040 5050 677

Taitto

SUL JULKAISUT OY
PETRI KUHNO

Kirjapaino

ECAPAINO OY, LAHTI
ISSN 0785-5931

KANSIEN KUVAT: KIRSTI TONTTILA

Uusi kilpailulainsäädäntö – muuttuuko mikään?

■ Katselin ja kuuntelin Tanja Poutiaisen haastattelua Aspenin menestyksekkään viikonlopun jälkeen - kaikella kunniotuksella. Eipä moni olisi uskonut, että suomalaisilla on kovinkaan paljon sanottavaa alppilajeissa. Poutiainen ja Palander ovat kuitenkin osoittaneet alppimaiden edustajille kaapin paikan. Sopii kysyä, miten tämä on ollut mahdollista. Uskoisin, että suomalainen sisu ja harjoittelu ovat tehneet mestarin. Toisin sanoen: valmennus ja harjoittelumahdollisuudet ovat kunnossa.

Työeläkevakuuttajat TELA järjesti lokakuussa seminaarin uudesta kilpailulainsäädännöstä. Mielestäni seminaarin antimeni otolliseen maaperään ja antoi monille miettimisen aihetta. Aika näyttää, muuttuuko mikään.

Kilpailulainsäädännön tehtävänähän on turvata markkinoiden toimivuus kuluttajien näkökulmasta. Markkinoiden toimivuuttahan voidaan tarkastella myös sääntelystä: samalla alalla toimiviin pitäisi soveltaa samoja periaatteita. Hyvänä esimerkkinä sääntelyn toimivuudesta tai toimimattomuudesta ovat toimintapääoman rajoitusvyöhykkeen rajoitukset. Pyydän anteeksi, että joudun käyttämään työeläkealan erikoistermejä, mutta sellaisten taakse alakin on yleensä mennyt, kun selvityksiä on pyydetty. Merkittäviä eroavaisuuksia on kolme:

1) Työeläkeyhtiöiden vakavaraisuuden ollessa rajoitusvyöhykkeellä yhtiö saa vähentää sijoitustoiminnan tappion kokonaisuudessaan toimintapääoman lisävakuutusvastuusta. Eläkesäätiöillä ja -kassoilla tämä oikeus on rajattu lähellä vakavaraisuusrajaa hyvinkin voimakkaasti.

2) Rajoitteesta johtuen eläkesäätiö- ja eläkekassatyönantajilla on lisämaksuvelvollisuus. Tätä velvollisuutta sen sijaan ei ole vakuutuksenottajilla vakuutusyhtiöissä.

3) Rajoitusvyöhykkeellä toimiva eläkevakuutusyhtiö voi jakaa asiakashyvityksiä, tosin rajoitetusti. Eläkesäätiöillä ja -kassoilla ei ole vastaavaa mahdollisuutta kannatusmaksun alentamiseen.

Voitaneen siis jälleen kerran todeta, että alan pitäisi tarkistaa säännöksiansä, jotta laitoksilla olisi yhtäläiset edellytykset toimia markkinoilla. Tullessani yhdistykseen sain kuulla eri tahoilta, että jäsentemme toimintaedellytykset ovat paremmat kuin eläkeyhtiöissä. Kolmen vuoden kokemuksen jälkeen kysyisinkin, miltä osin.

Useat työryhmät pohtivat TEL-järjestelmän uudistuksia. Näissä ryhmissä on mahdollisuus tehdä muutoksia ja Eläkesäätiöyhdistys on ollut aloitteellinen epäkohtien osoittamisessa.

Toivon jatkuvaa menestystä alppihiittäjillemme ja erikoisen hyvää tulevaisuutta eläkesäätiöille ja eläkekassoille.

Hyvän joulun toivotuksin

Jouko Bergius

Hajautettu työeläkejärjestelmä:

Piristysruiske rahoitusmarkkinoille

■ **Helsingin kauppakorkeakoulun rahoituksen professori Vesa Puttonen on syksyn 2004 aikana tullut moneen otteeseen esiin hajautetun työeläkejärjestelmän ja työeläkelaitosten vapaamman sijoituskonseptin puolestapuhujana. Puttosen huoli on sijoituspanosten karkaaminen Suomen rajojen ulkopuolelle ja toisaalta pääomien uinuminen pankkitileillä. 2000-luvulla Tupo-teatteri ja keskitetty eläkejärjestelmä ovat taatusti historiaa!**

Teksti ja kuvat: Kirsti Tonttila

Suomalaisten yritysten kansainvälinen omistus vapautettiin yksitoista vuotta sitten. Taloutemme kansainvälistyminen on sen jälkeen ollut yhtä liukurataa. Tänä päivänä Nokian omistuksesta 90 prosenttia on siirtynyt ulkomaille ja Stora Ensosta samoin kuin Ameristakin yli puolet on ulkomaisissa käsissä.

Pelko ulkomaisesta omistuksesta ei ole saanut ilmaa siipiensä alle. Ulkomaiset omistajat ovat pääsääntöisesti olleet hyviä isäntiä. Koko Helsingin pörssin markkina-arvosta kolme neljäsosaa on nyt ulkomaalaisten hallussa. Eurooppalaisessa vertailussa Suomi on ääritapaus.

Suureksi huoleksi onkin noussut suomalaisten hiipuva halu sijoittaa kotimaisiin yrityksiin ja tämän myötä kotimais-

ten yritysten likviditeettipula.

Vesa Puttonen kääntää katseet eläkerahastoihin ja näiden rinnalla yksityishenkilöiden sijoitushalukkuuteen. Eläkerahastoissa on 83 miljardin euron omaisuus sijoitettavana ja suomalaisten kotitalouksien pankkitileillä uinuu noin 47 miljardia euroa ”pahan päivän varana”.

OMA MAA MANSIKKA

Puttosen mielestä huoli suomalaisyritysten omistuksesta on turha. Suomalaiset yritykset kasvavat ja kansainvälistyvät. Merkittävimmät asiakkaat ovat jo ulkomailla, tuotantoa siirretään halvemman kustannustason maihin, osakeomistus kansainvälistyy ja yritysten hallituksiin ja toimivaan johtoon valitaan ulkomaalaisia. Ja kun morsian tulee tiettyyn ikään – ilmaantuvat kosijat. Vesa Puttosta kiusaa

enemminkin se, että suomalaiset yritykset myydään liian halvalla. – Kun kotimaisiin yrityksiin ei sijoiteta, puuttuvat pääomat investoinneille ja kehitystyölle – ja kypsä morsian karkaa ulkomaille. Enää ei ole itsestään selvää, että yritysten pääkonttoritkaan sijaitsevat Suomessa.

Suurin huoli on siis pääomien karkaminen ulkomaille. Vuonna 2000 suomalaisten suorat sijoitukset ulkomaille olivat jo 20 miljardia euroa, kun vastaavat ulkomaiset sijoitukset Suomeen olivat vain 7 miljardia euroa!

Jos haluamme lisätä likviditeettiä Suomen arvopaperimarkkinoille, sinne pitää saada uusia sijoittajia. Kotitalouksilla olisi tähän mahdollisuus, mutta se evättiin mm. keväällä 2004 hyllyttämällä ns. Louekosken työryhmän esitys vapaaehtoisesta eläkesäästämisen veroetujen laa-

“Yritysten tulisi itse saada mahdollisimman laajasti
päättää, mihin sen työntekijöiden kertyneet
eläkesäästöt sijoitetaan”.

jentamisesta. Suorien osakesijoitusten mahdollistaminen osana vapaaehtoista eläkesäästämistä lisäisi suomalaista arvopaperisäästämistä ja laajentaisi yritysten suomalaista omistajakuntaa.

ELÄKEPOTIT SUOMEEN

Lääkkeeksi katoaviin pääomiin ja kansainvälistyviin morsiamiin Vesa Puttonen suosittelee hajautettua työeläkejärjestelmää. Tehokas, tasapuolinen, oikeudenmukainen ja aidosti kilpaileva työeläkejärjestelmä vaikuttaa maksutasoon ja tarjoaa kansainvälisesti tasokkaan eläketurvan. Paras malli Puttosen mukaan olisi jalkauttaa eläkevarojen sijoittaminen henkilötasolle, mutta yritystasokin toisi jo selvän piristysruiskeen hiipuville pääomamarkkinoille.

Rahoitusmarkkinoiden kannalta par-

hain ratkaisu olisi siis, että jokainen vastaisi itse eläketurvastaan ja säästäisi aktiivisesti. Tutkimusten mukaan suomalaiset sijoittaisivat silloin pääosin tuttuihin suomalaisiin yrityksiin.

Toinen ääripää on, että valtio kerää eläkemaksut ja eläkkeet maksetaan aikaan valtion kassasta. Tällöin kansalaisilla ei ole vastuunkannon tarvetta eikä heitä kiinnosta sijoittaminen. Suomessa kuljetaan nyt jossain keskimaastossa. Nykyisellä järjestelmällä pyritään miellyttämään kaikkia, mutta keskimääräisessä järjestelmässä ei miellytetä ketään. Hyvin menestyvät yritykset kärsivät ja maksavat huonommin menestyvien kuluja. Hajautettu järjestelmä on nykyaikaa, jyrisee Puttonen.

Kuinka pitkälle työeläkkeiden sijoitus olisi hajautettava? Mikä on järkevää?

Ruotsi otti jo vuonna 2000 käyttöön hajautetun mallin, jossa yksilöt itse voivat sijoittaa osan eläkepotistaan haluamallaan tavalla. Malli on hyvä, mutta sen sisäänajo sattui valitettavasti aikaan, jolloin it-ala koki romahduksen – ja sijoitukset sen mukana.

Ruotsin malli on Puttosen mukaan haastava ja hän suosittelee Suomeen yritystasoa. Yritysten tulisi itse saada päättää, mihin sen työntekijöiden kertyneet eläkesäästöt sijoitetaan.

Lakisääteisten työeläkerahastojen sijoituksista keskimäärin 30 prosenttia on sijoitettu osakemarkkinoille. Muu omaisuus on kiinni mm. kiinteistöissä ja rahastoissa. Osakesijoittamisen osuus on kasvanut neljässä vuodessa 19 miljardista eurosta 25 miljardiin euroon. Erityisesti ovat kasvaneet sijoitukset Suomen

Vesa Puttonen ei ole huolissaan suomalaisten yritysten siirtymisestä ulkomaiseen omistukseen – vaan pikemminkin siitä, että ne myydään liian halvalla!

ulkopuolelle ja suomalaisten sijoitusten potti on pienentynyt tänä aikana lähes 25 prosenttia. Mutta samalla eläkeyhteisöjen sijoituksista päättävät puhuvat edelleen siitä, että Suomi on liian kovassa ylipainossa! Suomalaisten yritysten institutionaaliset omistajat joko myyvät nykyisiä suomalaisia omistuksiaan tai eivät osta uusia osakkeita – ja kotitaloudet makuuttavat rahojaan pankkitileillä. Eläkesäästöt ajautuvat työeläkeyhtiöille edelleen ulkomaille sijoitettaviksi.

UUSIA SÄÄTIÖITÄ JA KASSOJA

Tärkeimpänä lääkkeenä Vesa Puttonen pitää TEL-järjestelmän uudistamista. Yrityksillä pitäisi olla nykyistä parempi mahdollisuus perustaa oma eläkesäätiö tai –kassa. Näin eläkevarojen sijoituspäätökset hajautuisivat nykyistä enemmän. Luontevaa olisi myös, että työntekijät, ts. eläkesäästäjät, pääsisivät itse vaikuttamaan siihen, mihin heidän varojaan käytetään.

Eläkevarallisuus kasvaa vielä useiden vuosien ajan, kun nykyiset työelämässä olevat ikäluokat säästävät tulevia eläkkeitä varten.

– Riippuu myös suuresti yrityksen työntekijöiden ikärakenteesta, miten sen tulisi sijoitusmarkkinoilla käyttäytyä. Jos yrityksen työntekijöiden keski-ikä on 32

vuotta ja jonkun toisen yrityksen 53 vuotta, niiden tulee käyttäytyä sijoitustoiminnassaan eri tavalla. Nuoremman keski-ikänsä omaava yritys voi ottaa riskejä osakesijoittamisessa, mutta korkean keski-ikänsä yrityksessä painotetaan korkosijoituksia.

Eläkevarat ovat työntekijöiden säästö- ja tulevia eläkkeitä varten, joten heitä tulee kuunnella. Sijoittaminen Suomeen ei suoranaisesti takaa työpaikkojen säilymistä täällä, vaan työpaikat säilyvät, jos se yritysten toiminnan kannalta on järkevää. Yrityksille pitäisi mahdollistaa niiden pysyminen Suomessakin ja se toteutuu toimivilla rahoitusmarkkinoilla kotimaassa.

– Työeläkejärjestelmämme on yksi keskeinen syy siihen, miksi suomalaiset sijoittavat niin vähän suoraan osake-markkinoille. Keskitetty lakisääteinen työeläkejärjestelmämme lamaannuttaa omaehtoisen säästämisen eläkettä varten, sanoo Puttonen.

MIHIN MATKAA SUOMI-NEITO ?

Suomi on korkean kustannustason maa, jossa lohдутon kuva on sellainen, että valtion kustannuksella koulutetut asiantuntijat kehittävät valtion rahoittamissa tutkimusprojekteissa innovaatioita, jotka kansainväliset teknologia- ja lääkealan

yritykset käyvät ostamassa sitten alihintaan. Yritysten arvokkain osa siirretään Suomen rajojen ulkopuolelle.

Eryyisesti pienet ja keskisuuret yritykset edellyttävät toimivia paikallisia rahoitusmarkkinoita kasvaakseen. Me tarvitsemme Helsingin pörssiin, vaikkakin siitä suuri osa kuuluu jo ruotsalaisille. Paikallisesti toimivat rahoitusmarkkinat takaavat yritysten pääoman saannin edullisemmin. Likviditeetin vuoksi kaupankäynti kannattaa keskittää – yhteen paikkaan. Suomessa tarvitaan vain yksi pörssi. Puttonen ennustaa, että eurooppalaisen osakemarkkinan syntymistä ei ole näköpiirissä niin kauan kun Euroopassa kansallisvaltiot määrittävät omien rahoitusmarkkinoidensa pelisäännöt.

– Ei kuitenkaan ole järkeä siinä, että pyrkisimme suojelemaan suomalaisia yrityksiä kansainvälisiltä ostajilta. Kun rahoitusmarkkinat on avattu, niiden tulee olla auki. Meidän tulee kuitenkin huolehtia siitä, että yrityksiä ei myydä alihintaan, vaan niiden arvostus on korkea, sanoo Puttonen. Suomalaisilla yrityksillä tulee olla myös mahdollisuus ostaa ulkomaisia yrityksiä omaan markkina-arvoonsa perustuen. Tämä edellyttää sitä, että yritysten arvostus on kohdallaan ja osakeantien järjestäminen on järkevää.

Uusi Verso

on vihreä ja elinvoimainen

■ Eläkekassa Tapio perustettiin kesällä 1964 yksityismetsätalouden sektorin ratkaisuna vastaamaan kaksi vuotta aikaisemmin voimaan tulleen työeläkelain vaatimuksia. Hyvinvoiva kassa on uudistunut ja voimistunut merkkivuotenaan. Nimi on vaihtunut Yksityismetsätalouden eläkekassa Versoksi, visuaalinen ilme on uudistunut ja tiedossa on myös toiminnallisia parannuksia.

Teksti ja kuvat: Kirsti Tonttila

Viikkopalaverissa vas. taluspäällikkö Eija Malmi, eläkepäällikkö Marita Hyypiä, kiinteistöpäällikkö Anne Heinonen, toimitusjohtaja Keijo Piskonen ja kirjanpitäjä Kristiina Patrikainen.

Eläkekassa Tapion varsinainen toiminta alkoi 1.7.1964. Kassa on pelkästään lakisääteistä työeläke-toimintaa harjoittava eläkelaitos ja jäsenkuntaan ovat kuuluneet yksityismetsätalouden toimihenkilöt, kuten metsänhoitajat, metsätalousinsinöörit ja metsätekniikot. Jäsenmäärä oli korkeimmillaan lähes 3500 – 1980–1990-lukujen taitteessa ja on nyt vajaa 3000. Uudistumisen myötä suunnitelmissa on myös kasvattaa jäsenmäärää.

Eläkkeensaajia on runsas 2000 ja vuonna 2003 eläkkeitä maksettiin yhteensä 22 milj. euroa.

– Nyt oli uudistumisen aika, sanoo Verson toimitusjohtaja **Keijo Piskonen**. Nimi joutui remonttiin yhdessä ilmeen kanssa, sillä sekaannus vakuutusyhtiö Tapiolaan on vaivannut eläkekassaa koko

sen matkan ajan. Verso on metsäalan eläkekassalle erinomainen nimi, tuore, uusi ja kasvuhaluinen.

Eläkekassa Tapiota oli perustamassa keskusmetsälautakunta Tapio, josta alkuperäinen nimi oli kotoisin, mutta nykyisin se on enää vain yhtenä osakkaana muiden joukossa. Myös henkilöt, jotka olivat 40 vuotta sitten kassaa perustamassa, ovat jo siirtyneet pois tai ovat mukana eläkkeen saajina.

Verson tulevaisuus on taustansa näköinen – se ei voi olla muuta, sanoo Piskonen. Osakkaiden määrä vähenee samalla kun metsänhoitoyhdistysten määrä vähenee fuusioiden seurauksena, mutta jäsenmäärä kasvaa. Tulevaisuudessa osakkaat keskittyvät isompiin yksiköihin, monipuolisempaan toimintaan ja se tuo lisää väkeä myös vakuutettavien joukkoon, uskoo Piskonen. Eteran vapautu-

minen kilpailulle avaa uusia näköaloja myös jäsenkenttään. Lähiaikoina on mahdollista, että myös metsurit voivat tulla mukaan Verson vakuutettujen piiriin.

PALVELEVAMPI KONSEPTI

Uudistuksen myötä on tarkoitus jakaa myös jäsenistölle enemmän tietoa ja parantaa asiakkaiden palvelua. Verso toimii yhdeksän henkilön voimin ja toiminta on jakautunut talous-, kiinteistö- ja eläkeryhmiiin. Jokaisella ryhmällä on oma päällikkönsä.

Sijoituspääomaa on noin 150 miljoonaa euroa. Versolla on kiinteistöjä muihin vakuuttajiin verrattuna suhteellisen paljon. Kiinteistöihin on sijoitettu lähes puolet varoista ja Verso omistaa toimisto-, tuotanto- ja asuinkiinteistöjä yhteensä yli 41 000 m². Eläkekassalla on lisäksi metsäomaisuutta.

Osakkeisiin on sijoitettu noin 20 prosenttia ja loput varat ovat sijoitus- ja pääomarahastoissa ja rahoitusmarkkinälineissä.

Verson sijoitustoimintaa hoitaa kolme ulkopuolista omaisuudenhoitajaa ja yksittäisiä sopimuksia on tehty myös muiden kanssa.

– Olemme sijoitustoimintaamme tyytyväisiä. Tiettyä varovaisuutta on ollut ja varmasti paremminkin olisi voinut mennä, mutta tulevaisuus näyttää hyvältä, sanoo Piskonen. Vakavaraisuus- ja toimintapääomasäännöt sitovat jonkin verran sijoittajan käsiä. Lamavuosina tuotossa näkyi notkahdus – kuten muillakin eläkesijoittajilla, mutta viime vuodet ovat olleet maltillisen kasvun aikaa.

Verso on osakkaana Porasto Oy:ssä, josta ostetaan ulkopuolisena palveluna mm. atk- ja aktuaaripalvelut. Muut toiminnot ja palvelut hoitaa Verson oma henkilökunta Fredrikinkadun toimistossa.

VÄRIKÄS YHDISTYMINEN

Eläkekassa Tapio kuului jäsenenä Vakuutuskassojen Yhdistykseen ja Keijo Piskonen toimi sen hallituksen puheenjohtajana.

Hyvältä näyttää, myhäälevät Anne Heinonen, Kristiina Patrikainen ja Keijo Piskonen uuden Verson lukuja.

– Tuntui, että oli turhaa keksiä pyörää kahdessa paikassa. Ajattelimme, että kahden pienen olisi hyvä yhdistää asian-
tuntemuksensa ja voimavaransa ja niin aloitettiin yhteistyöneuvottelut ESY:n kanssa helmikuussa 2002, muistelee Piskonen. Hapuilevaa yhteydenottoa oli jo ollut aikaisemminkin, mutta Martti Ojareksen tultua ESY:n hallituksen puheenjohtajaksi, todettiin, että nyt on aika tehdä jotain. – Meitä oli kaksi eläkekassojen edustajaa yhdistyksen hallituksessa, vakuutusneuvos Keijo Rautio ja minä, muistelee Piskonen. Keneltäkään lupaa kysymättä aloitettiin neuvottelut ESY:n kanssa ja lopputuloksena sekä Rautio että Piskonen erotettiin Vakuutuskassojen Yhdistyksen hallituksesta.

– Se vain nopeutti neuvotteluja – ja lopputulokseen, jolla eläkekassojen ja eläkesäätiöiden edunvalvonta saatiin yhteisen yhdistyksen ESY:n piiriin, olemme tyytyväisiä, toteaa Piskonen.

Keijo Piskonen on enemmän kuin tyytyväinen yhdistymiseen. Tietty eläkekassojen ja säätiöiden merkityksen kas-

vu on jo näkyvissä ja äänikin kuuluu paremmin. Paljon on vielä kuitenkin tekemättä. Eläkevakuuttajien kohtuuttoman suuret kokoerot kuitenkin hiertävät koko työeläkekenttää, viranomaistoiminnon mukaan lukien. Säätiö-kassarintama vastaa nyt suhteelliselta osaltaan pankkimailman SAMPOa, vastaavaa merkitystä oman alansa toimijoina niille ei ole kuitenkaan suotu.

Katovuosien jälkeen uusien säätiöiden ja kassojen perustaminen ja tasapuolisen kohtelun hakeminen on yksi ESY:n suuria kysymyksiä. Keijo Piskonen on ESY:n hallituksen varapuheenjohtaja ja tarkastelee peruskysymyksiä näköalapaikalta.

– Kilpailulainsäädännön uudistus ei täyttänyt odotuksia ja siinä on edelleen tiettyjä vääristymiä. Tällainen on mm. siirtyvän pääoman taso, muistuttaa Piskonen.

– Tuntuu kummalliselta, että meillä on eri tyyppistä sääntelyä. Meillä huudetaan kilpailun perään, mutta ei anneta tasapuolisia keinoja sen toteuttamiseksi. Tämä on ihmetyttänyt minua jo vuosi-

kymmenet. Pieniin laitoksiin ei luoteta. Keijo Piskonen uskoo kuitenkin yhdistynein voimin ja lisätyin henkilöstöpanoksin vahvistuneen ESY:n selviävän hyvin vaativassa tehtävässään.

VAHINGOSSA VAKUUTUSALALLE

Keijo Piskonen kertoo ajautuneensa vahingossa vakuutusosalalle.

– Minun piti lähteä istumaan käräjiä, mutta löysinkin itseni sosiaali- ja terveysministeriön vakuutusosastolta eläkekassoja ja -säätiöitä tarkastamasta! Sitten tie vei pankkimailmaan. Osuuspankkien keskinäisen vakuutusyhtiön lakimiehenä vierähti 5 vuotta. Vuonna 1978 Keijo Piskonen valittiin Eläkekassa Tapion toimintusjohtajaksi – ja jäi sille tielle. Monipuolista alan näkemystä on tullut myös lukuisissa luottamustehtävissä; hän toimi toistakymmentä vuotta Vakuutuskassojen Yhdistyksen hallituksessa puheenjohtajana, on edelleen Eläketurvakeskuksen edustustossa, TELAn hallituksessa ja pari viimeistä vuotta Eläkesäätiöyhdistys - ESY:n hallituksessa varapuheenjohtajana.

FAKTAA eläkkeen laskemisesta

- Työeläketurva karttuu kaikista työansioista 18 ikävuoden jälkeen. Karttumisprosentti nousee iän myötä. Työeläkettä ei enää rajata 60 prosenttiin.
- Työeläkkeen perusteena on vuosiansio. Nykyisestä työsuhtekohtaisesta laskutavasta luovutaan.
- Uusi laskemistapa palkitsee työssä jatkamista, sillä karttumisprosentti suurenee iän myötä. 18 vuoden iästä työeläke karttuu 1,5 prosenttia jokaisen vuoden työansioista, 53 vuoden iästä lähtien 1,9 prosenttia. Ikävuosina 63-68 karttumisprosentti on jopa 4,5. Vastavuoroisesti 53 vuotta täyttäneet maksavat kolmanneksen suurempaa eläkevakuutusmaksua kuin nuoremmat.
- Lapsen saamisesta tai muista syistä johtuvat palkattomat katkokset eivät aiheuta aukkoja työeläkkeeseen.
- Muutokset astuvat voimaan vuoden 2005 alusta. Siihen mennessä kertynyt eläketurva säilyy koskemattomana.
- Työeläketurvalle on olennaista, millaista palkkojen tarkistuskerrointa käytetään. Palkkoja painottava kerroin varmistaa, että nuorena ansaitut palkat säilyttävät arvonsa.
- Ennen vuotta 2005 alkaneissa ja ennen 2012 eläkkeeseen päätyvissä työsuhteissa eläke lasketaan myös vanhalla tavalla. Jos vanhalla tavalla laskettu eläke on suurempi, erotus lisätään eläkkeeseen.

TIETOA TYÖELÄKKEESTÄ JA TYÖELÄKEUUDISTUKSESTA: WWW.TYOELAKE.FI

TUTUSTU ELÄKEVIISAS-PELIIN osoitteessa www.elakeviisas.net

Eläkeviisaaksi nettipelillä

– viihdy ja
viisastu

■ Eläketurvakeskus tiedottaa suuresta uudistuksesta nyt myös nettipelillä. Eläkeviisas-nimen saanut peli on ensimmäinen sosiaalivakuutusalan nettipeli Suomessa, ehkä koko maailmassa.

Eläkeviisaan pelilinkit löytyvät Eläketurvakeskuksen kotisivulta osoitteesta www.etk.fi ja työeläkejärjestelmän yhteisestä verkkopalvelusta www.tyoelake.fi. Peliä voi pelata suoraan osoitteessa www.elakeviisas.net.

ESY:n kotisivuilla uusi ilme

Eläkesäätiöyhdistys - ESY:n nettisivut ovat saaneet uuden ilmeen ja uuden sisällön. Käy tutustumassa osoitteessa: www.elakesaatioyhdistys.fi

KALENTERIVARAUKSIA ELÄKESÄÄTIÖIDEN JA -KASSOJEN KOULUTUSTILAISUUKSIIN KEVÄÄLLÄ 2005

Eläkesäätiöiden ja eläkekassojen hallitusten uusien jäsenten koulutustilaisuus
9.3.-10.3.2005 (ke-to), Hanasaaren kulttuurikeskus, Espoo

"Sijoitustoiminta eläkesäätiöissä ja -kassoissa" -seminaari
14.4.2005 (torstai), Ravintola Sipuli, Kanavaranta 7, Helsinki

Eläkesäätiöyhdistyksen kevätseminaari 2005
16.5.-18.5.2005 (ma-ke), Silja Opera, Pietari

Tervetuloa tilaisuuksiin,
tavataan oppimisen merkeissä!

ELÄKESÄÄTIÖYHDISTYS - ESY ry

Uusi työkyvyttömyystekniikka

– miten eläkesäätiöiden ja eläkeyhtiöiden työkyvyttömyystekniikat eroavat toisistaan

TYÖKYVYTTÖMYYSELÄKKEIDEN RAHOITUS 2006 LÄHTIEN

Työeläkeyhtiöt ovat hakemassa sosiaali- ja terveysministeriöltä muutosta TEL-vakuutusmaksujen laskuperusteisiin vielä tämän vuoden aikana.

TEL-vakuutuksissa nykyisestä suurtyönantajan työkyvyttömyyseläkkeiden omavastuusta luovutaan ja sen tilalle tulee tariffiluokkamalli, jota sovelletaan vain suurtyönantajiin. Osittain omavastuisille työnantajille tulee nykyistä vastaten osittainen tariffiluokkamalli.

Tariffiluokkamallissa verrataan työkyvyttömyysmenoa, mikä sisältää maksetut eläkkeet ja vastuiden muutoksen, keskimääräiseen työkyvyttömyysvakuutusmaksuun.

Muutos, joka tulisi voimaan 1.1.2006, merkitsisi sitä, että työnantajan TEL-maksutaso määräytyisi etukäteen maksuluokkana, eivätkä tulevat työkyvyttömyystapaukset johtaisi nykyiseen tapaan maksun tarkistuksiin. Muutoksen myötä TEL-vakuutuksella järjestetty työkyvyttömyysetuus ei aiheuttaisi yrityksille velvollisuutta kirjata työkyvyttömyysetuutta etukäteen velaksi IFRS-tilinpäätöksissä.

TEL-eläkesäätiöille ja TEL-eläkekassoille muutoksella ei ole vaikutusta vaan näiden laitosten työkyvyttömyyseläkkeet rahoitetaan eläkevastuunmuutoksen perusteella.

IAS-19 ELÄKEVELVOITTEET

Julkisesti noteerattujen yritysten on EU:ssa tehtävä konserni-tilinpäätöksensä IFRS-standardien mukaisesti vuodesta 2005.

IAS-19 mukaisen etuuspohjaisen järjestelyn nykyarvon

määrittely sopii luontevasti ainoastaan lisäeläkejärjestelyihin. Suomessa jotkut tilintarkastajat ovat tulkinneet TEL:n työkyvyttömyyseläkkeet etuuspohjaiseksi, jolloin niiden nykyarvon laskeminen IAS-19 mukaisesti antaa melko erilaisia tuloksia.

Esimerkiksi vakuutusyhtiössä TEL-vakuutuksensa järjestänyt työnantaja joutuisi nykykäytännöllä kirjaamaan eläkevelvoitteita noin 20 % palkkasummasta. Toisaalta pitkään toimineen eläkesäätiön työnantaja saa eläkesäätiön käypään arvoon arvostetusta omaisuudesta varoja, jotka kattavat täysin työkyvyttömyysseläkevelvoitteet.

Tätä IAS-19 -eläkevelvoitteiden aiheuttamaa ongelmaa TEL-vakuutusyhtiöt ovat yrittäneet välttää työkyvyttömyyseläkkeiden tariffiluokkamallilla. Vakuutusyhtiöiden tulkinnan mukaan TEL-vakuutuksella järjestetty työkyvyttömyysetuus ei aiheuttaisi yrityksille velvollisuutta kirjata työkyvyttömyyseläkkeitä etukäteen velaksi IFRS-tilinpäätöksissä. Jotkut tilintarkastusyhteisöt kuitenkin tulkitsevat, että vuonna 2004 julkisesti noteerattujen yritysten on kirjattava työkyvyttömyyseläkevelvoitteet ja mahdollisesti vielä vuonna 2005 osa työkyvyttömyyseläkevelvoitteista. Tässä mielessä vakuutusyhtiöiden ratkaisu saattaa olla myöhässä.

TARIFFILUOKKAMALLI

Vakuutusyhtiöistä ei ole tullut alustavia luonnoksia tarkempia tietoja tariffiluokkamallin yksityiskohdista. Vakuutusyhtiöt ovat vedonneet liikesalaisuuksiin ja ymmärrettävästi siihen, että työ on hyvin pahasti kesken.

Seuraava hahmotelma tariffiluokkamallista perustuu saatui-

hin luonnoksiin, epävirallisiin keskusteluihin vakuutusyhtiöiden aktuaarien kanssa sekä omiin päätelmiini.

Vakuutusyhtiöt määräävät suurtyönantajien keskimääräisen tariffiluokkamaksun omista vakuutuskannoista. Keskimääräisessä tariffiluokkamaksussa huomioidaan ikäjakauma.

Jokaisen vakuutuksen vakuutusmaksuluokka saadaan vertaamalla vakuutuksen työkyvyttömyysmenoa, mikä sisältää maksetut eläkkeet ja vastuiden muutoksen, keskimääräiseen työkyvyttömyysvakuutusmaksuun, jossa on huomioitu TEL-vakuutuksen ikäjakauma.

Tariffiluokat voivat olla esimerkiksi välillä 20%–300% keskimääräisestä työkyvyttömyysmaksusta riippuen edellä mainitusta vahinkosuhteesta. Tariffiluokkia on useita esimerkiksi 5, 7 tai 10. Näillä näkymin työnantaja maksaa siis TEL-maksun työkyvyttömyysosaa, vaikka sillä ei olisi yhtään työkyvyttömyyseläketapausta.

Maksuluokat määrätään kahden vuoden viiveellä. Esimerkiksi vuoden 2006 maksut määrätään 2004 tietojen perusteella.

TARIFFILUOKKAMALLIN ONGELMIA

Tariffiluokkamallissa on melkoinen määrä ratkaistavia ongelmia.

Tariffiluokkia varten vakuutusyhtiöt joutuvat kerryttämään runsasvahinkoisia vuosia varten niin sanottua tasoitusvastuuta. Tasoitusvastuun tarpeen suuruudesta ei ole vielä mitään tietoja. Omana arviona esittäisin, että se olisi joitakin prosentteja palkoista. Tämä jouduttaneen rahoittamaan vakuutuksenottajilta vakuutusyhtiöiden TEL-maksussa varmuuslisänä muutaman vuoden aikana.

Vakuutusyhtiöllä kieltämättä on pientyönantajien työttömyyseläkkeitä varten runsaasti tasoitusvastuuta, mutta sitä ollaan tältä osin purkamassa, koska työttömyyseläke etuutena on poistumassa. Vaikka tasoitusvastuu on vakuutusyhtiökohmainen puskuri, suurtyönantajien työkyvyttömyyseläkkeitä varten tarvitaan oma puskurinsa, koska vakuutusyhtiöiden vakuutuskannat voivat olla hyvin erilaisia. Esimerkiksi jollakin yhtiöllä voi olla vain vähän suurtyönantajia, joten se ei tarvitse suurtyönantajien työkyvyttömyyseläkkeiden tasoitusvastuuta. Toisaalta jollain yhtiöllä voisi olla suurimmaksi osaksi vain suurtyönantajia, jolloin sen on kartutettava voimakkaasti tasoitusvastuutaan suurtyönantajien työkyvyttömyyseläkkeitä varten.

Joka tapauksessa sekä tasoitusvastuu ja tasoitusvastuun yläraja on mitoitettava uudestaan kaikilla TEL-yhtiöillä.

Jos tariffiluokkamaksuissa on varmuuslisää tasoitusvastuun kartuttamista varten, se voi aiheuttaa liikettä TEL-yhtiöstä

TEL-säätiöön, koska eläkesäätiöillä tasoitusvastuuta ei ole.

Varmuuslisä voidaan määrätä esimerkiksi siten, että tariffiluokkamaksu määrätään hieman korkeampana kuin luokan eläkemenon keskiarvo, missä tapauksessa eläkesäätiö olisi tältä osin edullisempi tapa järjestää TEL kuin vakuutus. Lisäksi jos tariffiluokat eivät ole riittävän lähellä toisiaan, luokan ylärajalla tai alarajalla olevan kannattaa spekuloida, mikä on edullisin tapa järjestää TEL.

Tariffiluokkamallissa on tietääkseni vielä ratkaisematta, miten kannansiirrot TEL-säätiöstä TEL-vakuutukseen hoidetaan, koska siirrettävän vakuutuskannan työkyvyttömyyseläkemenno ei välttämättä ole selvitettävissä. Muita vastaavanlaisia ongelmia on useita: miten vahinkohistoria selvitetään osittaisessa kannansiirrosta tai TEL-vakuutusten jakautumisessa. Itse asiassa TEL:n jakaminen useampaan TEL-vakuutukseen ja lisäksi mahdollisesti TEL-säätiöön voi saada aikaiseksi, että työnantaja ei maksa täysimääräisesti työkyvyttömyyseläkemenoaan.

Jos yritys on menossa konkurssiin ja työkyvyttömyyseläkemenno on kasvanut voimakkaasti, vakuutusmaksut eivät riitä kattamaan menoa, joten loppuvuosien työkyvyttömyyseläkkeet jäisivät vakuutusyhtiön kustannettavaksi.

Kaikki nämä edellä mainitut tekijät aiheuttavat jatkossa tariffiluokkamalliin vakuutusmaksun nostopaineita.

Toisin kuin TEL-vakuutuksessa, eläkesäätiössä TEL:n järjestänyt työnantaja vastaa selkeästi vain omasta työkyvyttömyysmenostaan.

VASTUIDEN SIIRROT

Yrityksenne etsiessä kustannustietoisinta ratkaisua TEL:n järjestämiseksi, kannattaa kysyä tarkempia laskelmia eläkesäätiöiden ja -kassojen palvelutoimistoilta: Silta ja Porasto; oli TEL sitten järjestetty eläkesäätiössä tai vakuutuksessa. Vakuutusyhtiöiden vakuutusmaksun perustehakemus jätettiin sosiaali- ja terveystieteiden ministeriöön viikolla 49, jonka jälkeen vertailuja on ollut mahdollista tehdä.

KIRJOITTAJA ON KALERVO KOISTINEN, SILTA OY:N AKTUAARI.

Syksyn 2004 koulutusten kuvasatoa

■ Syksyn 2004 aikana Eläkesäätiöyhdistys järjesti 5 koulutustilaisuutta, joihin osallistui yhteensä noin 200 henkilöä ja niissä kuultiin lähes 40 alustusta. Koulutustarjonta sisälsi eläkesäätiöiden ja -kassojen hallintoa, sijoitustoimintaa, kuntoutustoimintaa sekä tilinpäätöksen valmistelua tukevaa koulutusta.

Kiitokset kaikille alustajille sekä tilaisuuksiin osallistuneille. Tavataan jälleen ensi vuonna oppimisen merkeissä.

Kuvat 1. ja 2: Eläkesäätiöiden ja -kassojen sijoitusseminaarissa 20.10.2004 Katajanokan Kasinolla Askko Kinnunen Elisa-konsernin Eläkesäätiöstä kertoi oman eläkesäätiönsä sijoitustoiminnasta.

3. Iris Wallenius Tamrock Oyn Eläkesäätiöstä oli työeläkeasiantuntijana Tampereen työeläkepalvelupäivillä 22.9.2004

4.-5. Eläkekassojen kirjanpito- ja tilinpäätöspäivässä Ari Ahti, KPMG:stä alusti aiheesta IFRS-standardien soveltaminen eläkesäätiö- ja eläkekassatyönantajien tilinpäätöksiin.

6.-7. Kuntoutusseminaarissa 11.11.2004 Hanasaaren kulttuurikeskuksessa verrattiin kokemuksia kuntoutuusudistuksesta 2004

TÄRKEITÄ LUKUJA VUODELLE 2005

TEL-maksu keskimäärin	2005	2004
(% palkkasummasta)	%	%
Vanhuuseläkeosa	3,0	2,9
Työkyvyttömyyseläkeosa	1,3	1,3
Työttömyyseläkeosa	0,3	0,8
Tasausosa	16,3	15,5
Muut osat	1,0	1,1
Hyvitykset	- 0,3	-0,2
Keskimääräinen TEL-maksu	21,6	21,4
Työnantajan osuus	16,8 %	
Työntekijän osuus 18-52 vuotiailla	4,6 %	
53-67 vuotiailla	5,8 %	

TEL:n piiriin kuuluvan ansioraja 235,76 euroa/kk

TEL-indeksit ja palkkakerroin vuonna 2005

Työeläkeindeksi	2047
Puoliväli-indeksi	2191
Palkkakerroin	1,028

■ Työeläkeindeksiä käytetään maksussa olevien eläkkeiden tarkistamiseen. Puoliväli-indeksiä käytetään niiden työaikaisten ansioiden tarkistamiseen, joiden eläke lasketaan vuoden 2004 säännöksiin. Palkkakerrointa käytetään vuodesta 2005 lähtien työaikaisten ansioiden, yrittäjätulojen ja työeläkelaeissa säädettyjen rajamäärien sekä vapaakirjojen tarkistamiseen.

TEL-laskuperustekorko 1.1.2005 alkaen 4,75 % (5,0 %)

Yrittäjäeläkkeet

YEL-työtulon alaraja, euroa/vuosi	5 658,27
YEL-työtulon yläraja, euroa/vuosi	94 391,37

YEL-maksu 2005

* 18 - 52 -vuotiailla	21,4
* 53 - 67 -vuotiailla	22,6

* 25 % alennus aloittavalle yrittäjälle, 48 kk

Työnantajan sosiaalivakuutusmaksu	2005	2004
(sis.kansaneläke- ja sosiaaliturvamaksu, %:a veron ennakonpidätyksen alaisesta palkasta)		
- ryhmä I	2,966	2,964
- ryhmä II	5,166	5,164
- ryhmä III	6,066	6,064
Vakuutetun sairausvakuutusmaksu	1,5 %	1,5 %

Rauhallista joulua.

*Onnellista uutta vuotta
2005*

Gull-Suvi

Sari-Jonna

Eläkesäätiöyhdistys-ESY ry
Kalevankatu 13, 3. kerros
00100 HELSINKI
Puh. (09) 687 7440
Faksi (09) 687 74440
www.elakesaatioyhdistys.fi

Jouko Luoma

[Handwritten signature]